

Laf en politiek correct: zelfcensuur in de Nederlandse cabaretwereld

Posted on 26 juni 2025 by Benno de Jongh

De islamisering van Nederland is al tientallen jaren gaande, vooral door immigratie, maar ook door politieke druk in binnen- en buitenland. Het heeft er alle schijn van dat opwinding over het Israëliëse optreden tegen de radicale Hamas-moslims in de Gazastrook een nieuwe impuls geeft aan die islamisering. Nederland onderscheidt zich daarbij van veel andere westerse landen door het gebrek aan weerstand tegen de islam. Dat terwijl het buigen voor de islam (ook door 'zelfislamisering') toch ernstige risico's voor westerse waarden, rechten en vrijheden met zich meebrengt, evenals ernstig verlies van maatschappelijke samenhang. Benno de Jongh schetst deze weken in Wynia's Week hoe de islam greep krijgt op Nederland en wat er nog aan te doen is.

Vandaag deel 4: De zelfcensuur in de Nederlandse cabaretwereld

Wat is nou mooier dan als politiek geëngageerde cabaretier tegen het heiligste aller huisjes aan te trappen, van de religie die er denkbeelden op nahoudt die rechtstreeks ingaan tegen onze progressieve levenswijze? Niet veel, zou je zeggen.

Maar terwijl grappen over extreemrechts en de katholieke kerk aan de orde van de dag zijn, zwijgen komieken collectief over de islam.

'Ik let meer op mijn woorden. Door wat die leraar in Parijs is overkomen, bijvoorbeeld. Een grapje over de profeet, ik wil er niet voor dood.' Aldus Youp van 't Hek in december 2020, twee maanden nadat de Franse leraar maatschappijleer, Samuel Paty, werd onthoofd door een jihadist. Paty had in z'n les over de vrijheid van meningsuiting twee satirische cartoons getoond met de profeet Mohammed als onderwerp.

De Vliegende Panters

Satire en de islam is geen gelukkig huwelijk, of het nou gaat om cartoons of cabaret. Het is eenvoudig om Van 't Hek van lafheid te betichten. Je zou ook kunnen zeggen: hij geeft tenminste eerlijk toe dat hij geen grappen durft te maken over de islam. De meeste cabaretiers weigeren zelfs die gevoeligheid te benoemen. Waarbij het vaak onduidelijk is wat de reden is van dat zwijgen: de angst voor reacties uit moslimhoek, de angst voor kritiek uit de eigen bubbel of de overtuiging dat de islam geen enkel kwaad kan. Voor het resultaat maakt het weinig uit: álle Nederlandse cabaretiers doen aan zelfcensuur en slechts een handjevol durft dat toe te geven.

In het najaar van 2005, een jaar na de moord op Theo van Gogh, brachten De Vliegende Panters in hun tv-programma en theatershow het lied *We worden bedreigd* ten gehore. In de videoclip zien we hoe een fanfare tegen de achtergrond van een typisch Hollands polderlandschap zingt: *Ze doen aan hongerstaking / En dat heet de ramadan / En ze hebben weinig hobby's / En een vrouw is er minder dan een man / We worden bedreigd door de moslims / Ja wij zijn bang voor de islam.*

De cabaretgroep stopte in 2008 en de drie oud-leden hebben de afgelopen jaren bij verschillende gelegenheden aangegeven dat sommige sketches 'nu niet meer hadden gekund'. De kans lijkt dan ook klein dat *We worden bedreigd* bij een eventuele reünie op de setlist komt te staan. 'De meeste mensen snappen de satire, maar sommige mensen gebruiken dit om hun rechts-extremistische boodschap kwijt te kunnen', aldus ex-Vliegende Panter Rutger de Bekker tegen NPO Radio 2, waarbij hij expliciet verwijst naar de reacties onder de YouTube-video van het lied.

Een wonderlijke redenering, zeker als je een blik werpt op de reacties onder de

video, die tamelijk braaf aandoen in vergelijking met veel andere uitingen op social media. 'Rechts-extremisme' lijkt hier te worden gebruikt als schaamlap; een middel om het maar niet te hoeven hebben over de overgevoeligheid van moslims of de verregaande politieke correctheid binnen de links-progressieve bubbel.

Bij De Vliegende Panters lijkt nog iets anders aan de hand. De angst om 'extreemrechts in de kaart te spelen' lijkt vooral een manier om met het eigen ongemak over het verleden af te rekenen. Deze 'zelfcensuur met terugwerkende kracht' past in de huidige tijd, waarin bekende Nederlanders onder druk van het woke gedachtegoed hun zonden uit het verleden opbiechten op beeldbuis of radio, ook als daar welbeschouwd geen enkele aanleiding voor is.

Heilig huisje moet wel een kerk zijn en geen moskee

Toch: als er één onderwerp is dat schreeuwt om een goede grap, dan is het de islam, juist omdat die grap volgens hele volksstammen – van links tot islamist – niet gemaakt mag worden. Zeker in de Nederlandse cabaret-traditie, waar de komiek vaak een hoog moralistisch gehalte heeft, zou de islam normaal gesproken dagelijks ergens in een theater aan bod moeten komen.

De reflex om tegen heilige huisjes te schoppen bestaat nog steeds, zolang dat huisje maar een kerk is en geen moskee. Dat blijkt wel uit het hoge aantal grappen over het christendom, vooral over het katholicisme, die de vaderlandse komieken avond na avond uit de mouw schudden. Het populaire BNN/VARA-tv-programma *Even tot Hier* bijvoorbeeld rijgt de kwinkslagen en liederen aaneen over het christendom en meer specifiek over kindermisbruik binnen de Rooms-Katholieke Kerk.

Gevaarlijkste godsdienst blijft buiten schot

Kun je ze dat verwijten? Nou nee, daags na de bekendmaking van de nieuwe paus is het logisch dat Niels van der Laan en Jeroen Woe een paar goede sketches over het Vaticaan verzinnen. Maar als het christendom vrijwel wekelijks onderwerp van satire is en de islam nooit, dan begint dat op een zeker moment op te vallen. Terwijl de grappen over het katholicisme inmiddels een baard van bijna zestig jaar hebben, blijft de gevaarlijkste, zichzelf meest heilig achtende, meest orthodoxe godsdienst consequent buiten schot.

De frequentie van sketches over moslims en de islam op de podia en tv neemt zienderogen af. Tot een decennium geleden werd nog regelmatig een grap gemaakt over moslims, al ging die dan vaak over relatief onschuldige onderwerpen als het slachten van een schaap. Voorbeeld daarvan zijn de onderhoudende doch brave grapjes van Najib Amhali over de cultuurverschillen tussen moslimimmigranten en autochtone Nederlanders, die inmiddels gedateerd aandoen.

Iemand als Javier Guzman kwam al een stuk scherper uit de hoek, bijvoorbeeld tijdens zijn Sinterklaasconference uit 2003: 'Een moslimvrouw is helemaal bedekt met alleen haar ogen zichtbaar. Bij moslimmannen is het vaak andersom: die zijn niet bedekt, maar hebben vaak zo'n zwart balkje voor de ogen.' Na het gelach van de zaal, eindigt Guzman toch met stichtelijke woorden doorspekt met Hollands moralisme: 'Maar wat maakt dat nou uit? We zijn zo verschrikkelijk bang opeens voor moslims. Alsof elke moslim een terrorist is.'

De enige cabaretier die momenteel nog wel scherp aan de wind zeilt als het om de islam gaat, is Hans Teeuwen. Op de vraag in het tv-programma *WNL Opiniemakers* in 2017 of hij soms geen grappen meer maakt over de islam omdat het misschien een uitgekauwd onderwerp zou zijn, antwoordt hij: 'Nee, dat is eigenlijk een van de spannendste onderwerpen. Dat zou het tenminste moeten zijn voor cabaretiers en voor satirici. Maar ja, je kan er voor doodgeschoten worden. En dat is ook al gebeurd, meer dan eens.'

Hans Teeuwen

Door de moord op zijn goede vriend Theo van Gogh is Teeuwen zich als geen ander bewust van de gevaren die spotten met de islam met zich meebrengt, met name als de Koran of de profeet Mohammed het onderwerp zijn. Teeuwen blijft het thema wel behandelen 'door te benoemen dat er zelfcensuur is': 'Ik leg me er niet bij neer dat dat zo is, maar ik constateer dat het wél zo is.'

Teeuwen is de enige Nederlandse cabaretier die regelmatig de islam en aanverwante problematiek benoemt, bijvoorbeeld rondom moslimjongeren. In zijn show *Echte Rancune* uit 2016 zit een sketch van ruim vijf minuten over de islam, inclusief het deel: 'Soms wordt mij gevraagd: Hans, wat vind jij nou het mooiste aan de islam? Dan zeg ik: die lichtvoetigheid, dat *joy de vivre*. Gewoon de lol die ervan afstraalt. Je weet meteen als het over de islam gaat: dit wordt lachen. Gewoon lekker dat relativerende gevoel van Ah, joh, wat maakt het uit... 't Is maar een

religie!'

Een klamme deken over de cabaretwereld

Teeuwen was ook de enige cabaretier die openlijk reageerde op de Jodenjacht op 7 november 2024 en die zich regelmatig uitspreekt over de toenemende Jodenhaat in zijn stad Amsterdam. De laatste jaren doet hij dit vooral door middel van filmpjes op social media, opgenomen in zijn woning. Taboes als de islam hangen als een klamme deken boven sketches van geëngageerde collega's als Claudia de Breij, Raoul Heertje, Arjen Lubach en Pieter Derks. Teeuwen worstelt openlijk met het thema, wat hem als cabaretier en commentator van deze tijd vele malen interessanter maakt dan bovengenoemde komieken.

Zo benoemt Teeuwen wel dat antisemitisme en geweld tegen homo's veel voorkomt door toedoen van moslimjongeren. Hij verbaast zich over het 'racisme van de lage verwachtingen', dat na vele decennia van politieke correctheid nog steeds de norm is in Nederland. Tijdens *Zomergasten* in 2013 zei hij tegen interviewer Wilfried de Jong over Marokkaanse jongeren: 'Als je niet een bevoogdende houding aanneemt, maar gewoon rechtstreeks zegt wat je vindt tegen ze, zijn ze daarvan wel onder de indruk. Ze vinden het ook leuk om voor vol te worden aangezien. De manier waarop vaak tegen allochtonen wordt aangekeken door veel "verschillige" mensen, is eigenlijk een beetje racistisch geweest, vind ik. We zijn zo ingepeperd dat we niet racistisch mogen zijn, op een gegeven moment wist ik dat wel. Veel mensen kunnen alles wat allochtoon is – of alles wat niet blank is – alleen maar zien als slachtoffer.'

Yohay Sponder wordt in elk geval niet als slachtoffer gezien door de 'verschillige' mensen, oftewel de links-progressieve Amsterdamse theater- en cabaretwereld. Zoveel werd duidelijk toen comedytheater Boom Chicago begin dit jaar een optreden van de Israëlische comedian annuleerde. Volgens het theater kwamen er bedreigingen binnen, maar daar bleek na navraag bij de politie geen sprake van. Vermoedelijk heeft Boom Chicago de voorstelling gecancelled omdat er wat pro-Palestina-activisten klaagden over de comedian, die geregeld grappen maakt over Israël en Gaza. Boom Chicago wreef nog wat zout in de wonden door te verklaren graag te willen helpen met het zoeken naar een 'alternatieve, Joodse locatie'.

Het mag amper verbazing wekken dat Teeuwen de enige Nederlandse vakgenoot was die de Israëlische comedian een hart onder de riem stak. Sterker nog, geen

enkel Amsterdams theater durfde het aan om een podium te bieden aan Sponder. Teeuwen beklagde zich in een filmpje over het laffe gedrag van de theaters en zijn collega's, die nog enkele weken de tijd hadden om te reageren voordat Teeuwen dat deed, maar er collectief het zwijgen toededen. Wie de video bekijkt, kan niet anders dan enige vermoeidheid zien bij Teeuwen. Het is alsof je hem ziet denken: ben ik nou werkelijk weer de enige uit m'n beroepsgroep die zich hierover uitspreekt? '

De 'fatwa' tegen Ewout Jansen

Het was niet de eerste keer dat Teeuwen in de bres sprong voor een collega die te kampen had met bedreigingen vanuit moslimhoek. In 2007 werd cabaretier Ewout Jansen van het cabaretduo Ewout en Etienne bedreigd door moslimfundamentalisten nadat het studentenblad *Folia* een paar van zijn grappen over moslims had voorgelegd aan een oud-bestuurslid van de As Soennah-moskee in Amsterdam, die de indruk wekte dat er een fatwa over de jonge cabaretier was uitgeroepen. Jansen dook onder in België en Hans Teeuwen en Theo Maassen wierpen zich op als zijn woordvoerder.

Later bleek dat de uitspraak van de moskee-medewerker behoorlijk was opgeklopt door verschillende media en dat van een fatwa waarschijnlijk geen sprake was. Het leed was al geschied: Ewout en Etienne, eerder nog volop geprezen en overladen met prijzen van vak- en publiekjury's, kregen na het voorval opeens veel minder boekingen en het duo stopte definitief in 2009. 'Je kunt nooit bewijzen waarom je niet geboekt wordt', zei Jansen, die nu z'n brood verdient als advocaat.

Kritiek op 'laffe' Theo Maassen

Theo Maassen is een andere cabaretier die de provocatie niet schuwt en van wie je zou kunnen verwachten af en toe een goede, stevige grap over de islam te produceren. Maassen hanteert feitelijk het omgekeerde principe van Geert Wilders, die zegt kritisch te zijn op de islam, maar niet op moslims. Een voorbeeld uit z'n show *Tegen beter weten in* uit 2005 waarin de cabaretier over hoofddoekjes zegt: 'Ik vind het wel wat hebben. Altijd wat bij de hand om je pik mee af te vegan.'

Over de islam als godsdienst is Maassen een stuk milder, getuige ook een uitspraak in een interview met Jeroen Pauw: 'Het zijn heel spannende tijden, ik vind het interessanter over het seksuele misbruik in de katholieke kerk te schrijven, over

onze cultuur, over onze godsdienst wat daarmee mis is, dan nog eens mee te gaan *bashen* op de moslims die al... dit vind ik veel interessanter.' In 2011, in z'n show *Met alle respect* zegt Maassen dat hij de xenofobie in plaatsen als Volendam hekelt: 'Dat is er mis met de samenleving. Niet de islamisering, maar de Volendamisering.'

Die laatste uitspraak kwam op kritiek te staan van onder anderen Nausicaa Marbe en Afshin Ellian, beiden columnisten die regelmatig kritisch zijn op de islam en islamisering van Nederland. Marbe schreef dat de 'uitgesproken' Maassen helemaal geen taboes slecht. 'Integendeel, Maassen houdt er één in stand. Die van de islambelediging.'

Volgens de Leidse hoogleraar Ellian is Maassen 'te laf om het over de islam te hebben'. 'Theo, je bent rijkelijk laf. Grappen over het christendom! Kom op, dat is oubollig, het is de 21ste eeuw!' (...) 'Theo, geef toe: je bent te laf om het over de islam te hebben. Daarvoor hoef je je in Nederland beslist niet te schamen. Je valt zelfs niet op.'

Belabberde staat van vrijheid van meningsuiting

De enige die tenminste nog de zelfcensuur bij herhaling aan de kaak stelt, is Hans Teeuwen. Maar als de dapperste, en tevens de origineelste van het stel al geen volledige vrijheid ervaart op het podium, dan kun je de rest bijna niet verwijten dat ze geen grappen maken over de islam. In het huidige landschap zou dat waarschijnlijk neerkomen op zelfmoord.

Wat je de cabaretiers wel kunt verwijten, zeker degenen die zichzelf politiek geëngageerd achten en de harde grap niet schuwen, is dat ze het onderwerp in z'n geheel vermijden. Dat zegt veel over de belabberde staat van de vrijheid van meningsuiting bij de beroepsgroep die bij uitstek over het podium beschikt om taboes te doorbreken.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. Doet u weer mee? Kijk [**HIER**](#).
Hartelijk dank!